

Posudek na disertační práci

PROSTORY ODJINUD, Tvorba prostorů skrze scénografickou instalaci
MgA. Dragan Stojčevski

Formální popis: Práce splňuje formální předpoklady, obsahuje abstrakt, sestává ze 4 hlavních kapitol, celkový počet stran je 186 včetně řady obrázků, práce obsahuje cd. Formální zpracování, citace a poznámky pod čarou vyhovují a svědčí o pečlivosti autora. Z formálního hlediska považuji práci za dobře odvedenou, rozsah je však až příliš dlouhý.

Zaměření práce: Zjednodušeně řečeno je cílem práce představit instalaci jako umění, což je doopravdy podstatné například u výstav, ale i stálých muzejních, archeologických a dalších expozic, kde se odkláníme od technických řešení a samo pojetí expozice se stává médiem, zprávou či návodem, jak přistupovat k předmětům a jejich historiím.

Divák v dobrém muzeu přestává být pasivním konzumentem předkládaného, ale stává se spoluhráčem a muzeum do určité míry divadlem. Tento „site specific“ přístup se tak stává nejenom divadelní, ale interdisciplinární záležitostí, která se dá využít i v jiných oborech. Umím si např. představit fungující továrnu nejenom technicky, ale i psychologicky jako site specific instalaci. Jinými slovy: zaměření práce a její cíle vítám a považuji je za „aktuální“ nikoliv ve smyslu „avantgardního výboje“, ale užitečnosti.

Úvodní rešeršní a metodické kapitoly

Pomineme-li obecný nešvar této doby vyjadřovat se „vědecky“, namísto vyjadřovat se srozumitelně (i jazyk lze brát jako instalaci či environment odkazující k určitému prostředí – v každém případě má teritoriální roli), se jedná o rozumně zpracovanou kapitolu. Literatury k tématu je mnoho, ale citelně mi schází kniha D. Hodrové „Místa s tajemstvím“, kde srovnává jaká „scéna, topos“ souvisí s obsahem – továrna, ráj, úzká škvíra. Rovněž existuje obsáhlá literatura k symbolickému významu architektury, kdy určujícím prvkem se např. v baroku stává portál a schodiště.

Katalog/kolekce

Dalších několik desítek stran (do str. 80) je neúplným, ale přesto obsáhlým katalogem různých instalací v divadelním či jiném veřejném prostoru. Vzhledem k tomu, že umělci jsou kreativní a je jich mnoho, je obtížné nalézt nějaký jednotící prvek či linii. Spíš se jedná o sbírku, která je - jako u prakticky všech sbírek - subjektivní.

Druhá kapitola a dál

Autor konstatuje, že scénografická instalace je druhem umění, což byl myslím výchozí předpoklad, ale zde je dalšími příklady zdůvodněn. Za nejcennější považuji autorovy vlastní instalace, text je v tomto případě až sekundární a buďto je možné mít k němu mnoho připomínek nebo respektovat umělce a nemít žádnou. V celém textu mne neustále mate určitá

bezbrehost, mnoho témat vybraných z toho pohledu, že zrovna byly po ruce a líbí se mi. Umím si představit hned několik dalších linií vyprávění a není mi zcela jasné, proč byla vybrána právě tato.

Určité opodstatnění nalézám v tom, že text považuji za umělecký deník, něco jako Goethovu „Cestu do Itálie“. Rovněž mně zaujal destruktivní potenciál divadla, kdy třeba z příběhu Pergamonského oltáře se dá vytvořit záminka pro zhoršení vztahů s Tureckem. Odtud již není daleko k úvahám o politické scénografii – jak má vypadat prostředí, ve kterém je navrženo odvolání premiéra nebo přijetí partyzánského velitele ministrem zahraničí? Rovněž třeba pro instalaci místnosti, kde se má odehrát volební souboj by mohla platit určitá „Umělecká Pravidla“.

Dál až k samotnému závěru následuje další kolekce příkladů. V kapitole o divácích se ukazuje, že diváci jsou v divadle důležití a že dokonce mohou hrát různé role. Podobný popis jsem četl v monografii o barokní opeře, kde diváci jedli, diskutovali, psali dopisy, řešili ekonomické zájmy (dokonce se v uzavřených ložích milovali) apod.

Je to dobře napsané a dobře vybrané, ale opět mám problém nalézt spojující nitě či obhájit jeden určitý způsob výběru.

Závěr

Myslím, že jádrem disertační práce je sdělení, že autor vytvořil celou řadu scénografických projektů a přemýšlel o nich. Pro práci je spíše typicky aditivní než evoluční přístup. Jedná se zde hlavně o vršení příkladů. Velmi pozitivně hodnotím roztroušené zmínky odkazující k minulosti a klasice – Aischylus, Gilgameš, římské základy pod knihovnou, antické vykopávky, ale zdá se mi, že právě tyto příklady nejsou příliš využity. Mám představu, že žijící umění v sobě integruje staré, „klasické“ tradice, ale pak s nimi udělá něco třeba nečekaného nebo popírajícího (Nezjevná harmonie je silnější, Herakleitos), ale ty kořeny v díle zůstanou. Pro budoucí tvorbu bych se nebál víc využívat antickou, renesanční, barokní scénografii, ale „nějak jinak“.

Jinak v obecné rovině je text o tom, jak o věci hovořit, zatímco divadlo je o tom, jak věci dělat, což je lépe vidět na přiloženém cd. V tom smyslu chápu instituci psané disertační práce spíše jako nutné zlo.

Hodnocení

Autor projevil výborný cit pro výběr scénografických akcí, slušnou schopnost je prakticky pojmut a normální schopnost je pak popsat. Jako celek hodnotím práci jako nadprůměrnou a doporučuji ji k přijetí.

12.9. 2017 V8clav Cílek

